

Що в справі „Історії України” М. Аркаса.

В № 192 „Рада” д. Піснячевський в своєму фельетоні порушує важну справу національно-культурного значення „Історії” д. Аркаса, твору для нашої переходової доби досить типичного.

Привід до цього фельетона дали д. Піснячевському рецензії на згадану Історію проф. Грушевського і мої, поміщені в VIII кн. „Л. Н. Вітника”.

З огляду на ширше значення порушеної д. Піснячевським справи, вважаю потрібним спростувати чисто суб'єктивну гадку д. Піснячевського, неначе-б я в своїй рецензії „накинувся на творця і на редактора історії України—Руси мокрим рядном”, а значить, і саму Історію призвав нічого не вартою.

Таких висновків на підставі моєї рецензії, поміщеної у „Вітнику”, зробити не можна тому, що в ній я тільки показую (а не „висловлюю”) фактичні, на мою думку, хиби та фактичні заслуги (форма викладу, так, особливо мова і т. і. популярної історії д. Аркаса. Підкреслюю слово „популярної” тому, що з наукового боку хиб в Історії, як це зазначає проф. Грушевський, можна знайти значно більше; але, дивлячись на цю Історію, як на книжку популярну, а не як на „науковий підручник”, я цих всіх хиб не зазначував, а натомість звернув увагу на шкодливі в популярній книжці „навіть тіографські помилки”, про які згадує д. Піснячевський. Коли-ж тепер мова зайдла про національно-культурне значення, та заслуги Історії д. Аркаса, то, щоб не давати яриводу до хибного товмачення моїх поглядів як рецензента (як це зробив д. Піснячевський), мушу пояснити, що вважаю появу цієї Історії явищем в нашему національному життю безумовно відрядним, а для справи національного відродження користним, хоч, особисто, не солідаризуюсь зовсім з її хаотичною ідеологією і з деякими, не-симпатичними для мене рисами та тенденціями, що подекуди проскакують у книжці (напр., вся оця „різанина”, оповідання про Гладкого і т. н.).

Відрядним явищем—появу Історії д. Аркаса, називаю тому, що вона свідчить про зрост національної свідомості серед тих верстов українського народу, що досі стояли оддалік від свідомого національного життя; а користною цю Історію вважаю не тільки тому, що немає кращої, як каже в кінці своєї статі д. Піснячевський, але й тому, що вона з своєю спеціальною ідеологією служить переходом від ідеології „отечественныхъ исторій” і всяких інших „Ерусланъ Лазоревичей” (ідеології дуже ще міцно закоренілої в верствах серединньої української буржуазії), до ідеології сучасного свідомою українства.

Мені здається, що Історія д. Аркаса пошириється там, куди майбутня, добра, відповідно до ідеології теперішньої більшості свідомих українців популярно написана Історія (а її нам дуже і дуже треба!), не хутко ще дійде, або може й ніколи не дійде. Серед цих верстов українського народу, серед цих запущених, кажучи словами д. Піснячевського, „рідних перелогів”, які тільки й можна орати „плугами старої системи”, бо для „нових” воно ще, або може й зовсім, нездатні, будити вона безперечно (як на це маємо докази) національну свідомість. Бажаючи національного відродження цілого українського народу, а не тільки певних, передніх однаковим світоглядом сучасного українства, його частин, думаю, що діло яке робити і довго ще будиме Історія д. Аркаса, діло для цього відродження користне.

В. Липинський.